

ὄδων πέραν τῶν ὄχρωμάτων τῆς ἀπεράντου πό-
λεως καὶ περιπλανητῆ μέχρι τῶν ἐρήμων χώ-
ρων τῆς Βουλώνης καὶ τοῦ Βιλαγκούρ, τῶν πε-
ριβαλλομένων ὑπὸ τῶν σκοτεινῶν λοφίσκων τοῦ
τοῦ Μεδῶν καὶ τοῦ Σαίν-Κλού, ἐθεῶντο τὴν
φύσιν, ἐλησμόνον τὴν θορυβώδη πόλιν, ἀφανῆ
ὀπισθὲν των καὶ βαδίζοντες διὰ τοῦ αὐτοῦ βή-
ματος, ἀποτελοῦντες ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄν ἡσθάν-
οντο ταυτοχρόνως τὰς αὐτὰς ἐντυπώσεις, ἐσκέ-
πτοντο τὰς αὐτὰς σκέψεις καὶ ἐν σιγῇ ἐλάλουν
τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Ὁ ποταμὸς ἔρρεε παρὰ
τοὺς πόδας των· οἱ κρότοι τῆς ἡμέρας ἐσίγων·
οἱ πρῶτοι ἀστέρες ἔλαμπον εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ
Ἰλιέα ἠρέσκετο νὰ δεικνύη αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεώρ-
γιον ὀνομάζουσα αὐτοὺς καθ' ὅσον ἐνεφάνιζοντο.

Ὁ Μάρτιος καὶ ὁ Ἀπρίλιος δωροῦσιν ἐνίοτε εἰς
τοὺς Παρισίους γλυκείας ἐσπέρας, καθ' ἃς κυκλο-
φορεῖ ἡ πρώτη πνοή, ὁ πρόδρομος τῆς ἀνοιξέως.

Οἱ λαμπροὶ ἀστέρες τοῦ Ὁρίωνος, ὁ ἀπαστρά-
πτων Σείριος, οἱ Δίδυμοι Κάστωρ καὶ Πολυδεύ-
κης ἀστράπτουσιν εἰς τὸν ἀπεράντον οὐρανόν.
αἱ Πλειάδες κατέρχονται εἰς τὸν δυτικὸν ὀρίζον-
τα, ἀλλ' ὁ Ἄρκτοῦρος καὶ ὁ Βοώτης, ποιμὴν
τῶν οὐρανίων ποιμνίων ἐπανέρχονται, μετὰ τινὰς
δὲ ὥρας ἡ λευκὴ καὶ ἀπαστραπτουσα Λύρα ὑ-
ψοῦται εἰς τὸν ἀνατολικὸν ὀρίζοντα, παρακο-
λουθουμένη μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Γαλαξίου. Ὁ
χρυσάκτιν Ἄρκτοῦρος ἦτο πάντοτε ὁ πρῶτος
ἀγγνωρίζομενος ἀστὴρ ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς λάμ-
ψεώς του καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπίκ-
τασιν τῆς οὐρας τῆς Μεγάλης Ἄρκτου. Ἐνίοτε
ἡ ἡμισέληνος ἐπλανάτο εἰς τὸν πρὸς δυσμὰς οὐ-
ρανόν καὶ ἡ θεωμένη νεάνις ἐθαύμαζεν ὡς Ῥοῦθ
παρὰ τὸν Βοῶζ «τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο δρέπανον εἰς
τὸν ἀγρὸν τῶν ἀστέρων».

[Μετάφρασις X.]

Ἔπεται συνέχεια

ΜΗΤΡΥΙΑ

Διήγημα

Συνέχεια· ἴδε σελίδα 100.

Τέλος ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἦσαν
παραδεδομένοι εἰς ἀπεράντον σακκοπαιξίαν —
παιγνίδιον τὸ ὅποιον ἡγάπων καὶ οἱ δύο — σκε-
πτικοὶ καὶ ἀφωνοί. Ὁ Παῦλος ἔχανεν, εὐρισκό-
μενος πάντοτε εἰς ἀδιέξοδον. Ἐσκέπτετο, φαί-
νεται, ἄλλην πάλην, ἢ τὴν ἐπὶ τοῦ μικροῦ μελα-
νοκιτρίνου ἄβρακος...

« Ἀπόψε θέλει νὰ χάσῃ τὴ μάχη ὁ κύριος! »
εἶπε μὲ διπλωματικὸν ὕφος ὁ Ἀγαμέμνων.

« Μπᾶ! κρῖμα στὴ σκέψι! » ἀνέκραξεν ἀπὸ
τῆς θέσεώς της ἡ Ἀνθή.

Τὴν ἔχασε τῷ ὄντι· ἀλλ' ἐκέρδησε μίαν ἄλλην.
Περὶ τὸ τέλος ἐφάνη ἤρεμος, μειδιῶν μὲ τὴν ἀ-
ληθῆ ἐκείνην λάμπιν, ἣτις πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχεν
ἀνατεῖλει ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἐν τῇ πάλῃ
ἐνίκησεν... Ὅταν, περὶ τὴν δεκάτην, ἠγειρετο ὁ
πατὴρ του νάποσυρθῆ εἰς τὸ σπουδαστήριόν του,
τὸν ἐπλησίασε καὶ τῷ εἶπε:

« Πρὶν πάγω νὰ κοιμηθῶ, θάλλθῶ μέσα νὰ σας
βρῶ. Ἐγὼ νὰ σας πῶ κάτι τί. »

Καὶ ὅταν ἀργότερα ἡ κυρία Ἐλλιότ ἀπεσύρετο,
παρалаμβάνουσα τὴν μαθήτριά της, τὴν ἐστα-
μάτησε παρὰ τὴν θύραν καὶ τῇ εἶπε:

« Κυρία Ἐλλιότ, μὴ λησμονεῖτε ὅτι αὔριον
εἶνε Πέμπτη· μετὰ τὸ φαγητόνθ' ἀβγοῦμε εἰς τὸν
συνήθη μας περίπατον. Ἄν το λησμονῶ καμμιὰ
Πέμπτη, ὅπως ἔτυχε τὴν περασμένη, σὰς παρα-
καλῶ νὰ μού το ὑπενθυμιζετε... »

— Εὐχαρίστως. Δὲν θὰ πάροουμε περνῶντας
καὶ τὴν δεσποινίδα Ἐρμινίαν;

— Ἐννοεῖται· ἀλλὰ πιθανόν νὰ μὴν εὐκαι-
ρήσῃ νάλλθῃ μαζί μας... νὰ ἰδοῦμε... Καληνύ-
κτα σας.

— Καληνύκτα σας. »

Καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ διαλόγου ἡ-
τένιζον ἀλλήλους ἀσκαρδαμικτεῖ. Φαίνεται ὅτι τὸ
βλέμμα της δὲν τον ἐφόβιζε πλέον, ἀφ' οὗ τὸ ἰδι-
κόν του εἶχε τὸ θάρρος νὰ λέγῃ μετὰ τὴν ἀτάραχον
αὐτοῦ διαύγειαν:

« Κυρία Ἐλλιότ, δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι σκέπτε-
σθε περὶ ἐμοῦ! »

Μετὰ μίαν ὥραν, μόλις εἶχεν ἀφήσει τὸ σπου-
δαστήριον τοῦ πατρός του, καὶ ἀποχωρήσει εἰς
τὸ δωμάτιόν του, ἐκάθητο πρὸ τοῦ γραφείου του
καὶ ὑπὸ τὸ γλυκὺ πρασινωπὸν φῶς τοῦ λαμπτή-
ρος ἔγραφε μίαν ἐπιστολήν. Μὲ τὸν πυρετὸν τῆς
ἐμπνεύσεως, μὲ τὴν θερμὴν ἐκείνην, ἣτις κατα-
λαμβάνει τοὺς συγγραφεῖς ὅταν φιλοτεχνῶσιν ὑψη-
λὰς σελίδας, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅταν ἐ-
ξασκῶσιν ὑψηλὰς ἀρετάς, τὴν ἤρχισε καὶ τὴν ἀ-
πεπεράτωσεν ὡς ἐξῆς:

« Ἀγαπητὴ Ἐρμινία,

« Ἡ ἀνάγκη τῆς βεβαρημένης συνειδήσεως κι-
νεῖ ἀκουσίως τὴν χεῖρά μου. Πρέπει νὰ τὴν ἐπα-
ναπαύσω διὰ μιᾶς ἐξομολογήσεως. Ὅτι θὰ σας
εἶπω ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ τὸ ἠκούσατε καὶ ἄλλοτε
παρ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὔτε ἡ καρδιά, οὔτε ἡ εὐλικρινεῖα
ἐκίνουν τὰ χεῖλη μου. Θέλετε τώρα νὰ ἤμαι πολὺ,
μὰ πάρα πολὺ εὐλικρινῆς; Ἀδιάφορον, ἐγὼ θελω.
Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἔμαθον τὸν προσεχῆ μετὰ τοῦ
πατρός μου γάμον σας, δὲν ἐχάρην, δὲν ἐπεδοκί-
μασα ἐνδομύχως τὸ σχέδιον. Ἡ εἰδήσις ὁμολογῶ
ὅτι μὲ κατέστησε δυστυχῆ. Μὴ ζητήσητε νὰ μά-
θητε διατί· μὴ θελήσητε νὰ εἰσχωρήσητε εἰς τὸ
ἀπόκρυφον βάθος τῆς καρδίας μου· καὶ ἐγὼ δὲν
εἰξεύρω ἂν θὰ πλανηθῆτε εἰς ἐξώτερον σκότος, ἢ

ἀν θὰ θαμβωθῆτε ὑπὸ οὐρανόφωτος. . . Παραδεχθῆτε ὅτι ἡ ἔμφυτος ἀντιπάθεια τῶν ὄρφανῶν ἐναντίον τοῦ γάμου τοῦ πατρὸς τῶν, ἡ πένθιμος ἀνάμνησις τὴν ὁποῖαν ἐξεγείρει τὸ ὄνομα τῆς μητρικῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ τῶν θεληγῶν σας περιβεβλημένης, τοῦτο ὑπῆρξε τὸ μόνον αἷτιον τῆς δυσσεβείας μου. Προκατάληψις ἀκουσία. Ἄλλ' ἐσιώπησα· ἀλλ' ἀπέκρυφα τὰ αἰσθηματὰ μου καὶ τὰς διαθέσεις μου· ἀλλ' ἴσχυσα νὰ ὑποκριθῶ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου, ἐνώπιον ὑμῶν, τὸν εὐτυχῆ καὶ τὸν εὐχαριστημένον. Ἐψεῦδόμην. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τίποτε ἐξ ὧν με ἠκούσατε νὰ σας λέγω δὲν ἐπήγαζεν ἐκ τῆς καρδίας μου, τίποτε δὲν ἦτο ἀληθές. Ἐνώπιόν σας ἐμειδιῶν καὶ ἀνέπλασσον ὄνειρα, καὶ ὀπισθὲν σας. . . κατεφίλουν τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς μου καὶ ἔκλαιον. . .

« Τόρα ὅμως δύναμαι νὰ ποσπάσω τὸ ἀπεχθές προσωπεῖον, τὸ ὁποῖον ἐπέβη ἐπὶ τὴν ὑπαρξίν μου ὅλην. Φαντάζεσθε πόσον εἶμαι εὐτυχῆς ἐπὶ τούτῳ; Μαντεύετε τὴν βίαν τῆς πάλης, τὴν ὁποῖαν συνῆψα πρὸς τὸν ἑαυτόν μου, τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως, τὴν χαρὰν τῆς νίκης; . . Τόρα λογίζομαι ἀληθῶς εὐτυχῆς διὰ τὸν μετὰ τοῦ πατρὸς μου γάμον σας. Πῶς συνέβη ἡ μεταβολὴ αὕτη; Καὶ πάλιν, μὴ θελήσητε νὰ εἰσχωρήσητε εἰς τὸ ἀπόκρυφον βῆθος τῆς καρδίας μου! σὰς εἶπον ὅτι πάλη ἠγέρθη ἐκεῖ μέσα καὶ πιθανὸν νὰ προσκόψητε ἐπὶ αἰμοφύρτων ἐρειπίων. . . Παραδεχθῆτε ὅτι ἡ ὄριμος σκέψις κατενίκησεν ἐν ἐμοὶ τὴν ἀνόητον προκατάληψιν· ὅτι ἡ ἀνάγκη τοῦ γάμου τοῦ πατρὸς μου, ἥτις μοὶ παρέστη ἀφευκτος, καὶ ἡ στάθμισις τῶν ἰδικῶν σας ἀρετῶν, αἵτινες ἐφώτισαν ὡσεὶ δι' ἀστραπῆς τὴν ἐσκοτισμένην μου διάνοιαν, προητοίμασαν ἐντὸς μου τὴν θέσιν τῶν νέων αὐτῶν αἰσθημάτων. Τίποτε ἄλλο.

« Δύναμαι νὰ ὀμιλῶ τὴν ἀνυψωμένον μέτωπον, με καθαρὰν συνείδησιν, με ἀνυπόκριτον στόμα. Πρὸ ὀλίγου ἐγκατέλειψα τὸ δωμάτιον τοῦ πατρὸς μου. Ἀνυπομόνον καὶ νὰ τον ἀσπασθῶ συγχαιρῶν αὐτῷ κατὰ πρώτην φοράν εἰλικρινῶς, ἐγκαρδίως, διὰ τὸν γάμον του. Εἰς τὰς πρώτας μου λέξεις οἰκτρὰ ἐκπληξίς ἐξωγραφῆθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του· ἀλλ' κατόπιν, ἐφ' ὅσον ὀμιλοῦν, τὸν ἐφώτιζεν ἐν τῶν γλυκυτάτων ἐκείνων μειδιαιμάτων, τὰ ὁποῖα εἶνε ἡ εὐτυχία μου. Μειδιάμα τοιοῦτον ἀρκεῖ ὡς ἀμοιβὴ δι' υἱόν, θυσιαζόντα τὰ πάντα χάριν τοῦ πατρὸς του. . . Οὕτω θὰ ὑποδεχθῆτε ἄρα γε καὶ σεῖς τὴν ἐπιστολήν μου; Δὲν εἰξεύρω· ὅπως δὴ τότε ὅμως δικαιοῦμαι καὶ ἐλπίζω νὰ ἐκτιμῆσητε τὴν εἰλικρινείαν, ἥτις πρέπει νὰ διέπῃ τοῦ λοιποῦ τὰς μεταξύ μας σχέσεις.

« Δὲν θέλω μόνον νὰ σας συγχαρῶ. Ἐχω ἀνάγκην νὰ σας ἐπαναλάβω, ἥδη με ἄψευδῆ γλῶσσον, πόσον εἶμαι εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος διὰ τὴν

ἐκλογὴν τοῦ πατρὸς μου! Ἡ πεποιθησίς μου εἶνε ὅτι μαζί σας θὰ εὐτυχῆσῃ καὶ ἐκεῖνος, ὅπως ἐγώ, ὅπως ὅλοι μας. Πιστεύω εἰς τὸ πνεῦμά σας καὶ εἰς τὴν καρδίαν σας. Εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου ἡ στοργὴ σας θὰ με στηρίξῃ· τὸ φίλημά σας θὰ μάνταμειθῃ· θάντικαταστήσητε τὴν μητέρα μου. Ἀπόψε τὴν εἶδον εἰς τὸνειρόν μου καὶ μοὶ ἐφάνη μειδιῶσα· σήμερον σὰς ἠγάπησα. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιγνώσεως εἶμ' εὐτυχῆς καὶ θὰ εἶμαι, ὡς ὅταν ἔζη· Ἐκείνη.

« Σὰς ἐσωκλείω μίαν ζηρὰν ἀνεμώνην, τὴν ὁποῖαν ἐφύλαττον μεμονωμένην ἐντὸς τοῦ προσφίλου μου βιβλίου. Σὰς παρακαλῶ νὰ τὴν ἐνώσητε μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ λευκώματος σας. Σεῖς μοὶ τὴν προσεφέρατε — τὸ ἐνθυμείσθε; — τὴν ἡμέραν ποῦ τὰς ἐσυλλέξαμεν μαζί, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Κηφισοῦ. Σὰς τὴν ἐπιστρέφω· εἶνε τὸ μόνον τρυφερόν ἐνθύμιον, τὸ ὁποῖον εἶχον ἐκ τῶν χειρῶν σας· ἡ ἀγαθὴ μοῖρα ἠθέλησε νὰ το κρατήσω ὡς παρακαταθήκην ἱερὰν μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτε ὁ στενός μας σύνδεσμος καὶ ἡ ἀγάπη μας δὲν ἔχουν πλέον ἀνάγκην ἐνθυμίων.

« Καὶ τὴν ἐπιτρέψατέ μοι διὰ πρώτην φοράν με συγκεκινημένην καρδίαν καὶ με τρέμοντα χεῖλην νὰ σὰς ἀποκαλέσω μητέρα καὶ νὰ ὑποσημειωθῶ με σεβασμὸν καὶ ἀγάπην

υἱὸς σας
Παῦλος Ἀνδρεάδης».

Δ'.

« Διασκεδάσεις ἀπόψε;

— Λαμπρά.

— Σεύρεις ὅτι πρέπει νὰ χορεύομε μαζί αὐτὴν κατριλλίαν;

— Μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν.

— Εἶσαι εὐτυχῆς;

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν τῆς μητρικῆς του, συγνὴν καὶ ἐπίμονον, ὁ Παῦλος ἀπήντα δι' εὐγλωττοῦ μειδιάματος. Καὶ πῶς νὰ μὴν ἦνε εὐτυχῆς; Ἡστραπτεν ἀπὸ φῶτα ἡ οἰκία καὶ ἀντήχει ἀπὸ μουσικὴν. Λαμπρότατος προέβαιεν ὁ χορὸς τῆς ὀγδοῆς τοῦ γάμου. Ὀλίγος ἀλλ' ἐκλεκτότατος κόσμος — ὅπως συνήθως παρὰ τῷ κ. Ἀνδρεάδῃ — ἐπλήρου ἀνέτως τὰς μετὰ τὴν φιλοκαλίας ὑπηρετισμένας αἰθούσας. Τὰ παράθυρα, ὀλάνοικτα εἰς τὴν χλιαρὰν νύκτα τοῦ Ἀπριλίου, καθίστων τὴν ἀτμόσφαιραν εὐάρεστον, σταθερὰ πανταχοῦ θερμοκρασίας, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ ἐξέλθῃ εἰς τοὺς ἐξώστας πρὸς ἀναψυχὴν μετὰ τὸν στρόβιλον ἐν τῇ αἰθούσῃ, μετὰ τὴν τύρβην ἐν τῷ κυλικίῳ. Τὰ ἄνθη ἀνέπεμπον ἀδράς εὐωδίας. Ἡ μέταξα καὶ ὁ χρυσός καὶ τὰ κρύσταλλα ἐσελάγιζον παντοῦ, ὡς ἡ χαρὰ εἰς τὰ πρόσωπα πάντων. Ὁ κύριος Ἀνδρεάδης μετὰ τὸ ἐπίσημον μαῦρον ἐνδυμα καὶ τὸ κατὰλευκον στήθος, ἦτο τόσο φαιδρός, ὥστε ἀπ' αὐτοῦ καὶ μόνου ἐφαίνετο ἐκπη-

γάζουσα ἡ πέριξ λαμπηδών. Ἡ λευκὴ ἐσθῆς τῆς Ἐρμινίας μὲ τὰ συμπλέγματα τῶν ῥόδων καὶ τὰ ἐξ ἀδάμάντων κοσμήματα, ἤρμυζεν θαυμασίως πρὸς τὸ ὑπαχρον αὐτῆς πρόσωπον, μὲ τὴν ἀβρόν, τὴν αἰθερίαν ἔκφρασιν, ἐφ' οὗ ἠκτινοβόλουν δύο κατάμαυροι ὀφθαλμοί. Τὰ ἐρυθρὰ ὡς κεράσια χεῖλη τῆς ἐμειδίῳ πρὸς πάντας μειδιάμα ἀγαθότητος καὶ χαρᾶς. Καὶ αὐτὴ ἡ θεία Ἀναστασία, ὑπὸ τὸ μετὰξινον φέρεμα χρώματος στρύχνου, ἀπόψε ἦτο εὐτυχῆς. Ἀπαλλαγεῖσα ἐπὶ τέλους ὄλων τῶν ὄχληρῶν καθηκόντων τῆς οἰκοδεσποίνης ἐκάθητο ἐκεῖ παράμερα εἰς μίαν γωνίαν, μὲ τὸ ἰδανικὸν τῆς πραγματοποιημένον: ὅποτε ἤθελεν ἐκοιμάτο, ὅποτε ἤθελεν ὠμίλει, ὅποτε ἤθελεν ἀπέσυρετο...

Ὅλην αὐτὴν τὴν χαρὰν, ὄλην αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν, ἐν ἡ ἤστραπτε καὶ ἐμυροβόλει καὶ ἀντήχει ἡ πατρικὴ οἰκία, ὁ Παῦλος τὴν θεώρει ἔργον ἰδικόν του. Ὁ ἐγωϊσμός οὗτος ἦτο δικαιολογημένος. Ἄν δὲν εἶχε τὴν αὐταπαρησίαν καὶ τὴν γενναιοσύνητα νάποκρύψει πρῶτον καὶ νά καταστείλῃ κατόπι τὰς κλίσεις του ἂν δὲν τον διεπέρα ἡ πρὸς τὸν πατέρα του λατρεία; ἂν δὲν τον ἐποδηγεῖται πρὸς θυσίας τὸ καθῆκον καὶ ἡ σκέψις, ἴσως — τίς οἶδε! — ποτὲ δὲν θάνεττελλεν ἡμέρα τόσον εὐτυχῆς δι' ὄλους. Γλυκεῖά τις ἱκανοποίησις ἐπλήρου ἐπὶ τούτῳ τὴν καρδίαν του. Ὁλος ὁ περὶ αὐτὸν θόρυβος τῷ ἐφαίνετο ὡς μία ἐπευφημία, ὡς ἐν εὐγῆ δίκαιον. Καὶ νά τον ἐρωτᾷ ἡ μητριά του ἂν ἦνε εὐτυχῆς! Καὶ πῶς νά μὴν ἦνε;

Ἐχόρευσε μετὰ τῆς Ἐρμινίας τὸν τελευταῖον τετράχρον. Ὀριστικῶς ἤδη, τὴν ἡσθάνετο πλησίον του τόσον ὠραίαν, ἄνευ ἐνόχου συγκινήσεως. Πᾶν ἄλλο αἰσθημα κατέπνιξεν, ἢ ἐφαίνετο ὅτι κατέπνιξεν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μητριά του καὶ ὁ σεβασμός πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ πατρὸς του. Τώρα μάλιστα ἐδύνατο νά ζῆ μετ' αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἰδίαν στέγην, ὅπως ἀπὸ ὀκτῶ ἡμερῶν, χωρὶς νά φοβῆται διόλου τὸ βλέμμα τῆς κυρίας Ἑλλιῶτι.

Μετὰ τὸν χορόν, εὐρῶν μιᾶς στιγμῆς εὐκαιρίαν ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην. Μαγευτικὸν ἦτο τῆς νυκτὸς τὸ θέαμα. Ἦδη ἐκινεῖτο αὔρα δροσερά, τὴν ὁποῖαν εἰσέπνευσε μεθ' ἡδονῆς. Οἱ ἀστέρες ἔχονον τὴν λάμψιν των εἰς τὸ φῶς τῆς βαθμηδὸν ἀνυψουμένης ἡμισελήνου. Τὰ κφεῖα τῆς Πλατείας τῆς Ὀμονοίας, τῶν ὁποῖων ἔλαμπον οἱ πελώριοι ὑαλοπίνακες, εἶχον ἀκόμη κόσμον. Ἀπὸ τοῦ Χαραμῆ ἐφθάνον οἱ στόνοι ἐνὸς βιολίου καὶ μιᾶς κιθάρας ὑποκρουούσης σιγὰ-σιγὰ. Μεταξὺ τῶν δένδρων τοῦ δαυλλίου, βεβυθισμένου εἰς ρομαντικὸν σκιόφως, περιεπλανῶντο βραδεῖς ὀλίγοι περιπατηταί. Ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης ἐφωτίζοντο ὠχρῶς αἱ στέγαι καὶ τὰ ὑψηλὰ μέρη τῶν ἀπέναντι προσόψεων. Κάτω ἐστάθμευε διπλῆ σειρὰ ἀμαζῶν. Εἰς τὸν ἐξώστην δὲν ἦτο κανεῖς. Μόνος ὁ Παῦλος, ἐδύνατο νά θαυμάζῃ τὸ πρὸ αὐτοῦ γαλήνιον

πανόραμα, νάκούῃ τὴν ἐκβάλλοντα θόρυβον καὶ νά παραδίδηται εἰς τοὺς εὐτυχεῖς του ῥεμβασμούς.

Ὁ γάμος τοῦ πατρὸς του... Ὡς πρὸς ἐξαγνισμόν τῶν πρῶτων του δυστροπιῶν τὸν εἶχε καταλάβει τσιούτος πυρετός ἐνεργείας, ὥστε πᾶσαι αἱ ποιίλαι καὶ ἀμέτρητοι προετοιμασίαι μέχρι τοῦ ἀποψινοῦ χοροῦ, ἐγένοντο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψίν του καὶ τὰς φροντίδας του. Αὐτὸς εἶχε τὴν γενικὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην. Ὁραϊαὶ ἡμέραι... Αὐτὸς παρήγγειλε τὰ ἐπισκεπτῆρια τῶν νεοῦμφων, ἐκεῖνα τὰ κομψότατα ἐπισκεπτῆρια ἐπὶ στιλπνοῦ ἰοχρόου χάρτου μὲ χρυσὰ περιθώρια, συνηνωμένα διὰ λευκῆς ταινίας... Αὐτὸς συνέταξε καὶ ἐλιθογράφησε τὰ ναγγελτήρια τῶν γάμων καὶ αὐτὸς ἐπέγραψε τὴν στοιβάδα τῶν φακέλων, ἐν ᾧ ἡ θεία Ἀναστασία εἶχε τὴν ἰδιοτροπίαν νά κολλᾷ τὰ γραμματόσημα... Αὐτὸς ἔγραψε διὰ τὰ ζακχαρωτὰ εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ κατάστημα *Peck Frean and Co* ἀποστεῖλαν πληθὺν ἐκ τῶν χαριέντων του ἐκεῖνων κυκλικῶν κυτίων μὲ τὰ λευκοκύμα ἐπ' αὐτῶν ζωγραφήματα... Αὐτὸς κατέβαλε πᾶσάν του τὴν φιλοκαλίαν εἰς τὸν στολισμὸν τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου, δούς τὸν συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων, ἐπιστατήσας τὸ ἔργον τοῦ θαλαμοστόλου μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν... Αὐτὸς διηύθυνε τὴν ἀνακαινίσιν καὶ τὸν εὐπρεπισμὸν τῆς ἀπεράντου οἰκίας, καθ' ὃν ἠνοίχθησαν καὶ ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἐπιπλώσεις τῶν πλουσιῶν αἰθουσῶν, μιᾶς πρὸ πάντων κατὰ ῥυθμὴν Ἑρρίκου Δ' μὲ χρυσὰ τὰ γεγλυμμένα ξύλα καὶ ἐκ λευκῆς λειομετάξης τὰ ἐμπετάσματα ὄλα, μὲ καθρέπτας γιγαντιαίους, μὲ τάπητας λευκοχρύσους, αἰθούσης θαυμασίας τὴν ὄψιν, ἧτις εἶχε νάνοιχθῆ ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς του... Αὐτὸς ἀφῆρσε τὰ ἡμαυρωμένα σκεπάσματα τῶν πολυφώτων καὶ τῶν κηροστατῶν, αὐτὸς ἐνέπηξε τὴν ἀπειρον πληθὺν τῶν κηρίων, λευκῶν, ῥοδίνων, κυανῶν, ἐτοιμάζων δι' ἐκάστην ἐσπέραν φαειροτάτην φωτοχυσίαν... Αὐτὸς ἐκαθάρισε τὰς ἐλαιογραφίας, αὐτὸς κατέταξε τὰς συλλογὰς καὶ τὰ συμπλέγματα τῶν καλλιτεχνημάτων, αὐτὸς ὑπῆγεν, ἔτρεξεν, ἴδρωσε, παντοῦ ἀναμιχθεῖς, παντοῦ ρίψας τὸ δύσκολον βλέμμα του, παρὰ τὰς συχνὰς διαμαρτυρίας τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν... Ὁ καίμενος ὁ μπαμπᾶς! ἂν δὲν τον ἔβλεπε τώρα τόσον φαειρόν, τόσον πρόθυμον, μὲ τόσον πυρετῶδες ἐνδιαφέρον, προκαλοῦντα κίνησιν καὶ ζῶν ἐν τῇ ἄλλοτε σιγητῇ οἰκίᾳ — πῶς θὰ ἐλησμονεῖ τὴν πρῶτην του δυσαρέσκειαν, τὸν θρῆνον ἐπὶ τῆς εἰκόνας τῆς μητρὸς του, τὴν ψυχρὰν εἰλικρινεῖαν τῆς συνεντευξέως ἐκείνης ἐν τῷ σπουδαστῆρῳ του;.. Ἐκτὸς τούτου, τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνεργείας τὴν εἶχεν ἤδη αἰσθηθῆ ἀληθῶς ἡ πλήρης ἀγάπης ψυχὴ του, ἀνάγκην ἐνεργείας ἔχθρᾶς πρὸς πᾶσαν κινδυνώδη ῥέμβην... στήριγμα τῆς αἰφνιδίας του μετατροπῆς καὶ ἀποφάσεως.

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Πέμπτης . . . εἶχον παρελθῆναι ὅτι καὶ ἡμέραι ἀφ' ὅτου εἶχε μητρικὴν. Ἄλλὰ τί μητρικὴν! ἀκτινοβολοῦσαν ἐκ νεότητος περικαλλοῦς καὶ ἀβράς, ἐκ πνεύματος, ἐκ στοργῆς. . . Μεθ' ὁποίου αἰσθημάτων ῥιγηλῆς εὐδαιμονίας τὴν ἀπεκάλει μητέρα ἢ ἐδέχετο τὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀσπασμόν της, ἢ ἔθλιβε τὴν λεπτοφυᾶ της χεῖρα μὲ τὸ χρυσοῦν δακτύλιον τοῦ πατρὸς του, εὐχαριστήριμους, ἔνθους. . .

^{Ἐπειτα συνέχεια.}

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ

(Ἐθίμιον τῶν Ἀπόκροων).

Καίτοι αἱ Ἀπόκροα παρήλθον, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἡ προθεσμία ἦν ἔταξεν ἡ Ἐστία πρὸς συναγωγὴν καὶ δημοσιευσιν τῶν εἰς τὰς ἑορτάς αὐτῆς ἀναγομένων ἐθίμιον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὐχ' ἦρτον φρονῶ ὅτι καὶ τὸ ἐπόμενον ἔθιμον, τὸ ὅποιον βραδέως ἔμαθον καὶ ἐπομένως βραδέως ἀνακρινῶ, δύναιται καὶ παρακαίρως ἔτι νὰ περιληφθῆ εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἄλλων δημοσιευθέντων ὡς περιεργότατον καὶ ἄξιον ἰδιαζούσης προσοχῆς.

Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἤκουσα νὰ γίνηται λόγος ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σάμης, τῆς ἰδιαίτερας μου πατρίδος Κεφαλληνίας συνεθίζον οἱ χωρικοὶ μιᾶ τῶν Κυρικῶν τῆς περιόδου τῶν Ἀπόκροων νὰ παριστάνωσιν ἐν ὑπαίθρῳ σκηνὰς ἐκ τοῦ Ἑρωτοκρίτου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔκτοτε οὐδὲν ἔτυχεν ν' ἀκούσω πλέον, ἐνόμιζον ὅτι καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶχεν ἐξαλειφθῆ ὡς τόσα ἄλλα ὑπεῖκον εἰς τὴν ὁμοιομορφίαν τοῦ εἰσελαύνοντος συγχρόνου πολιτισμοῦ. Μετ' εὐχαρίστου ὁμοῦ ἐκπλήξεως ἔμαθον κατ' αὐτὰς ὅτι τὸ ἔθιμον διασώζεται καὶ ὅτι πέρυσιν ἀκριβῶς ἐγένετο τοιαύτη παράστασις ἐν τῷ πρὸ τῆς κομποπόλεως τοῦ Αἰγιαλοῦ ἀναπεπταμένῳ τῆς Σάμης πεδίῳ. Μὴ εὐτυχῆσας νὰ παρευρεθῶ εἰς παρόμιον θέαμα καὶ νὰ περιγράψω αὐτὸ καταλλήλως, ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω ἐνταῦθα τὰς ἐντυπώσεις τοῦ δόντος μοι τὰς πληροφορίας.

Οἱ ὑποκριταὶ ἦσαν κάτοικοι τοῦ χωρίου Πουλᾶτων, οἵτινες ἀνέκαθεν, ὡς φαίνεται, χαίρουσι τὸ πρόνοιον τοῦτο, τυγχάνοντες ἐμμουσώτεροι τῶν γειτόνων τῶν ἀρσῶ ἡσκήθησαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ χωρίου, διανεμηθέντες πρότερον τὰ οἰκεῖα μέρη, μετέβησαν ἐν πομπῇ κατὰ τὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν εἰς τὸν τεταγμένον χώρον, προηγούμενων τῶν σαλπίγγων, τῶν βοοκίτων, κατὰ τὸν ποιητὴν καὶ ἐπομένον πολλοῦ πλήθους. Ἐφερον προσωπίδας καὶ ἱμάτια προερχόμενα ἐκ τῆς ἀποθήκης τοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς νήσου θεάτρου. Βεβαίως ἡ τοιαύτη περιβολὴ δὲν ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀκριβείαν καὶ εἰς τοὺς ἥρωας τοῦ Κορνάρου οἵτινες ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀντεπροσώπευον τοὺς ἰππότας τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων κακῶς ἤρμυζον αἱ ἐνδυμασίαι τοῦ συρμοῦ τῆς ἐποχῆς Φραγκίσκου τοῦ Α' ἢ Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ', ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ φανώμεν ἀπαιτητικοὶ πρὸς τοὺς ἀπλοῖκοὺς χωρικοὺς, ἀρσῶ ἐν μέσῃ πρωτεύουσῃ ἢ ἱστορικὴ ἀκριβεία τοσοῦτον οἰκτρῶς παραμελεῖται

ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἄλλως δὲ ἀγνοῶ τῇ ἀληθείᾳ κατὰ πόσον ἠδύνατο οὐχὶ παρά χωρικῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῶς μεμορφωμένων ὑποκριτῶν ν' ἀποδοθῆ πιστῶς ἐν τῇ παραστάσει ἢ περιγραφῇ τῆς στολῆς καὶ τῆς πανοπλίας τῶν ἡρώων τοῦ ἔπους, οἷαν ἐφαντάσθη αὐτὴν ὁ ποιητής. Θ' ἀπῆρτετο ἔκτακτος τέχνη διὰ νὰ παρασταθῶσιν ἐν ἀκριβείᾳ τὰ ποικίλα ἐμβλήματα, ἅτινα ἔφερον ἐπὶ τοῦ κράνους ἕκαστος τῶν διαγωνιζομένων, ἔκτακτος δὲ μηχανισμὸς διὰ νὰ παρασταθῆ ἡ εἰκὼν τῶν δύο τούτων στίχων, ἐπὶ παραδείγματι:

Μὲ μιὰ βροντῆ, μὲ μιὰ ἀστραπῇ μὲ τέχνη καμωμένη
Ἀπὸ νὰ νέφαλο θολὸ εἰς καθαλάρης βγαίνει.

Σημειωτέον ὅτι ἀναφέρω ἐκ μνήμης τοὺς στίχους τοῦ Κορνάρου καὶ ἄς μὴ μοῦ καταγνωσθῆ ὡς πρόθεσις διαστροφῆς ἢ τυχὸν παρατηρηθησομένη εἰς αὐτοὺς ἀνακριβεία.

Συνῆλθον λοιπὸν οἱ χωρικοὶ εἰς τὸν τεταγμένον χώρον, ἔνθα εἶχεν ἀνεγερθῆ ἐπιτηρῆς ἐξέδρα, τὸ πατάρι, ὡς τὸ ἀποκαλεῖ ὁ ποιητής, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔλαβον θέσιν Ὁ Ρήγας, ἡ Ρήγισσα, ἡ Ἀρετοῦσα μετὰ τῆς τροφῆς τῆς Φροσύνης, οἱ κήρυκες κλπ. Οἱ ἄλλοι οἱ ὑποκρινόμενοι τὸν Ἑρωτοκρίτον καὶ τὰ μετασχόντα τοῦ ἱπποτικῦ ἀγῶνος Ρηγόπουλα καὶ Ἀρεντόπουλα, τὸν Καραμανίτην, τὸν Κρητικὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἐξετέλεσαν τὸ «κονταρκετύπημα» διότι ἐξ ὧλων τῶν σκηνῶν τοῦ ἐκτενοῦς ποιήματος αὐτῆ συνήθως προτιμᾶται διὰ τὰς τοιαύτας παραστάσεις ὡς θεαματικώτερα. Οἱ ὑποκριταὶ ἠγωνίζοντο πεζοὶ καὶ ὄχι ἐφιπποί, ὡς θέλει ὁ ποιητής, καθότι τὸ τοιοῦτο θὰ καθίστα δυσχερεστάτην τὴν διεξαγωγὴν τῆς παραστάσεως. Μὲ διεβεβαίωσεν ὁ δούς μοι τὰς πληροφορίας ταύτας ὅτι οἱ χωρικοὶ ἀπήγγελλον ἀπαισίστως τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος καὶ ὅτι ἡ παράστασις διεξήγετο μετὰ γοργότητος καὶ ἐτοιμότητος, ἦν ἠθελον ζηλεύσει ἠθοποιεῖ δόκιμοι. Καὶ αὐτὸς μὲν δὲν ἐνθυμῶμαι ἂν ἦτο καὶ τις ἀπαγγέλλων τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ περιγραφικὸν τοῦ ποιήματος μέρος, ἀνευ τοῦ ὁποίου ἀσύνδετον θ' ἀπέβαινε ἐν τῇ παραστάσει τὸ δραματικὸν μέρος· ἀλλ' ἐγὼ πιστεύω ὅτι οἱ νοήμονες χωρικοὶ δὲν θὰ το παρῆλειψαν.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀτελής περιγραφὴ τοῦ ἐθίμου τοῦτου πρωτοτύπου καὶ μοναδικοῦ, καθ' ὅσον γινώσκω, ἐν Ἑλλάδι, ἀποδεικνύοντος τὴν δημοτικότητά ἢν ἐξακολουθεῖ χαῖρον παρά τῷ ἑλληνικῷ λαῷ τὸ ὠραῖον Κρητικὸν ποίημα, παρέχοντος δὲ ἅμα καὶ τὸ ἐνδύσιμον νὰ σκεφθῆ τις ὅτι ἠδύνατο δεξιό τις ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν δραματικῶν συγγραφέων ν' ἀρυσθῆ ἐξαίρετον ὑλὴν πρὸς καταρτισμὸν δραματικοῦ ἔργου ἐκ τοῦ ποιήματος αὐτοῦ καὶ μουςουργῆς τις ἐπιτυχέστατον θέμα πρὸς συγγραφήν μελοδραμάτων. Ἦκουσα ὅτι ὁ κ. Κατακουζηνὸς ἐπεχείρησε τοιοῦτό τι ἄλλοτε καὶ συνέθετο μελοδράμα ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀρετοῦσα, ἀγνοῶ ἐπὶ τίνος libretto, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐπικρατοῦσα ἀμουσία καὶ ἡ περὶ τὰ πάτρια ἀξιοκατάκριτος ἀστοργία δὲν ἐπέτρεψαν μέχρι τοῦδε ν' ἀκούσωμεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ἀξιόλογα προΐοντα νεωτέρων Ἑλλήνων μουσουργῶν.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ